

Dr. Mészáros Kálmán

„Fönt jártam a hegyen, és láttam az ígéret földjét!”

Martin Luther King temploma Birmingham, Alabamában

Martin Luther King Jr. 1929. január 15-én született a Georgia állambeli Atlantában. Édesapja és anyai nagyapja is baptista lelkipásztorok voltak. Tizenkilenc évesen szociológiából (BA), huszonegy évesen hittudományból (BD), huszonhat évesen pedig filozófiából és teológiából szerzett (PhD) tudományos fokozatot a Bosztoni Egyetemen. Kezdetben az orvosi és a jogi pálya vonzotta, de végül édesapja példáját követte. Ennek eredményeként avatták föl 1948-ban baptista lelkipásztorrá. 1953-ban vette feleségül *Coretta Scottot*, házasságukból négy gyermek született.

Lelkészi szolgálatát 1954-ben kezdte meg az Alabama államban fekvő Montgomery városában.

Az amerikai Dél akkoriban a szigorú faji elkülönítés helyszíne volt. Bár a rabszolgákat formálisan majdnem száz éve, a polgárháború idején felszabadították, a gyakorlatban a feketék másodrendű állampolgároknak minősültek, akiket minden nyilvános helyen távol tartottak a fehérektől.

A King életét és a modern Amerika képét egyaránt megváltoztató incidens 1955. december 1-jén történt, ami-

Van egy álmom!

kor Montgomeryben egy *Rosa Parks* nevű afroamerikai varrónő egy autóbuszon nem volt hajlandó átadni helyét egy fehér utasnak. A nőt a város szegregációs törvényének megsértése miatt letartóztatták. Vele rokonszenvező fekete aktivisták bojkottot szerveztek a helyi tömegközlekedés ellen, a mozgalom vezetőjévé a fiatal, tanult Kinget választották meg.

A bojkott váratlanul sikeresnek bizonyult: a feketék inkább gyalogoltak, mintsem buszra szálljanak. Kinget megpróbálták megfélemlíteni, előbb gyorsajtás miatt vették őrizetbe, majd a helyi Ku-Klux-Klan dobott dinamitot a házára, végül illegálisnak minősítették a bojkottot, és elítélték. King fellebbezett, és a szövetségi bíróság kimondta: az alabamai buszokon alkalmazott elkülönítés alkotmányellenes, és eltörölte azt. Az akció sikere után King életre hívta az országos polgárjogi mozgalmat, megszervezte a Déli Keresztény Vezetők Konferenciáját. A száznál is több egyházi és polgári szervezetet tömörítő szövetség elnökeként erőszakmentesen, az alkotmányra hivatkozva harcolt a megkülönböztetés felszámolásáért.

Hazaköltözött Atlantába, ahol egy áruházi demonstrá-

ció során ismét letartóztatták, és bár a vádat ejtették, korábbi gyorsajtási ügyére hivatkozva börtönbüntetésre ítélték. Az eset hatalmas feltűnést keltett, a tiszteletest végül *John F. Kennedy* demokrata párti elnökjelölt közbenjárására engedték szabadon. (Kennedy nyolc nappal később, főként a feketék szavazataival megnyerte az elnökválasztást.)

King mozgalma 1960 és 1965 között érte el legnagyobb eredményeit: békés taktikáját, az ülősztrájkok, tiltakozó tüntetések szervezését nemcsak a fekete közösség többsége, de a liberális fehérek is támogatták. A polgárjogi mozgalom tetőpontját az 1963. augusztus 28-i washingtoni tüntetés jelentette, amikor több mint 200 ezren (nem csak feketék) hallgatták King leghíresebb, „Van egy álmom” kezdetű beszédét. A beszéd ma már tananyag az amerikai iskolákban.

Ebből idézek a következőkben:

*„Van egy álmom, hogy eljön a nap,
amikor a nemzet fölemelkedik és
igazán megéli azt, amiben hisz,
azaz hogy »Magától értetődőnek*

tartjuk, hogy minden ember egyenlőnek teremtett!«... Van egy álmom, hogy négy kicsiny gyermekem egy napon olyan nemzet tagjává válik, amelyben nem bőrük színe, hanem jellemük mértéke szerint ítélik meg őket... Van egy álmom, hogy eljön az a nap, amikor »minden völgy fölemelkedik, és minden hegy és halom alászáll. Az egyenetlen egyenessé és a bércek rónává lesznek, és megjelenik az Úr dicsősége, és minden test látni fogja azt.«.

1964-ben megszületett a polgárjogi törvény, amely felhatalmazta a szövetségi kormányt, hogy hatályon kívül helyezhesse a faji megkülönböztetés minden formáját. King abban az évben 350 beszédet mondott, az egyiket Oslóban, amikor átvette a neki ítélte Nobel-békedíjat.

Voltak azonban ellenfelei a „sötét” oldalon is: a feketék közül sokan nem értettek egyet békés módszereivel, később nyíltan szembefordultak vele, és „Tamás bátyának” nevezték. A Ku-Klux-Klan sem volt tétlen: 1961-ben megrohamozták azt a templomot, ahol prédikálni próbált, egyedül Mississippi államban negyven polgárjogi aktivistát lincseltek meg.

Martin Luther King beszédét egyenes adásban közvetítették Washingtonból

Martin Luther Kinget szoros barátság fűzte Billy Graham evangélistához is

1965-ben King egy nagyszabású tiltakozó felvonulást vezetve inkább visszafordult, amikor rendőrségi úttorlaszszal került szembe. Ezért sok radikális, főleg fiatal fekete megalkuvónak minősítette, azzal vádolta, hogy lepaktált az állami hatóságokkal, és szakított vele. Békés fellépése egyre kevesebb eredményt hozott, s amikor a vietnami háború ellen is felemelte szavát, jó néhány újabb támogatóját veszítette el.

1968. április elején egy helyi sztrájk támogatására Memphisbe utazott. Április 4-én este a szállásául szolgáló motel erkélyén egy zsolttárról beszélgetett társaival, amikor egy orgyilkos golyója végzett vele. Ekkor mindössze 39 éves volt. A tettest, a fehér bőrű James Earl Rayt hetekkel később Londonban tartóztatták le, s miután beismerete bűnösségét, kilencvenkilenc év börtönre ítélték.

Martin Luther King utolsó prédikációjában, az ellene elkövetett merénylet előtti estén, mintha megérezte volna, hogy mi vár rá, ezt mondta: „Főnt jártam a hegyen, és látam az ígéret földjét!”

A feketék egyenjogúságáért oly sokat tevő, az erőszakot elvető lelkipásztor ma már az amerikai örökség része. Egy 2001-es közvélemény-kutatás szerint Jézus Krisztus után a második legnagyobb hős az amerikaiak szemében, megelőzve John F. Kennedyt és Teréz anyát. Születésnapja (pontosabban január harmadik hétfője) az Egyesült Álla-

Martin Luther King ígét hirdet a birminghami baptista gyülekezetben: „Fönt jártam a hegyen...”

mokban hivatalos munkaszüneti nap.

Megdöbbenő személyes élmény volt számomra, amikor 2002-ben személyesen is járhattam Birmingham városában, és felkereshettem több dr. Martin Luther King életével kapcsolatos történelmi emlékhelyet.

Mint ismeretes, az '50-es, '60-as évek Amerikája polgárjogi mozgalmának egyik forró pontja volt ez a város. A faji megkülönböztetés abban az időben talán ezen a vidéken volt a legszembetűnőbb és legkegyetlenebb. Fölkerestem azt a templomot, ahol dr. Martin Luther King baptista mártír lelkész maga is prédikált, ahol erőszakmentes elveit hangoztatta, és fekete hittestvérei méltatlan élethelyzete ellen protestált.

Ahol az utcán hatalmas tömegek élén haladva vonult és énekelte sokakkal együtt az ismert afroamerikai spirituálét: *We shall over come... – Mi győzni fogunk!*

A birminghami fekete baptisták legnagyobb temploma mellett áll a Polgári Jogok Nemzetközi Intézete. Itt nemcsak a korabeli események elevenednek fel egy-egy nevezetesebb emléktárgy, döbbenetes dokumentumfilm segítségével, de megrázó élményként éli át az ember e politikai feszültséggel teljes, szinte polgárháborúba sodródó Amerika sötét korszakának egymást követő tragédiáit. A Kennedy fivérek értelmetlen, tragikus halálát, a washing-

toni több százézeres tömegdemonstrációt, dr. King tiszteletes ott elmondott profetikus beszédét: „I have a dream... – Van egy álmom...”

Láttam azt a börtöncellát, ahol az igazság bátor hirdetése miatt rabságát töltötte. Olvastam az innen kiküldött, megrendítő, hittestvéreit bátorító leveleit. Végül a fiatal lelkész életét kioltó fegyverroppogás ébreszti a szemlélődőt a véres valóságra... Arra a gyakran elhangzó kérdésre pedig, hogy „Volt-e valami értelme a véráldozatnak?”, Jézus szavai jutnak eszünkbe: „Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért...” (Jn 15,13–14)

Ötven évvel a tragikus események után nagy változást láthatunk a polgári jogok és a faji megkülönböztetés kérdésében. Megszűntek a fehér és fekete lakosságot megalázóan elkülönítő felszólítások, a jogegyenlőség minden állampolgárt megillet. Sőt, a város történetében először fekete polgármestert választottak, aki ugyancsak baptista. Mi magyar baptisták is tisztelettel emlékezünk a mártírhalt baptista lelkipásztorra, Martin Luther King Jr. testvérünkre, nem feledve az ősegyház hitvallását: „A mártírok vére magvetés!”

Dr. Martin Luther King édesapja, *idősebb dr. Martin Luther King* maga is baptista lelkipásztor volt Atlantában. Fia mártírhálálának tízéves évfordulóján, 1978-ban

Martin Luther King és felesége, Coretta Scott síremléke Atlanta, Georgiában

a Magyarországi Baptista Egyház meghívására hazánkba látogatott. (A hivatalos meghívót dr. Haraszi Sándor orvosmisszionárius, az amerikai magyar baptisták akkori vezetője, és az éppen Amerikában igehirdetői körúton szolgálatot teljesítő idősebb dr. Mészáros Kálmán, a magyarországi baptisták akkori alelnöke és felesége adta át idősebb Martin Luther Kingnek Atlantában.)

Látogatása során több igehirdetést és teológiai előadást tartott a fővárosban és Debrecenben úgy a baptista, mint

Id. Martin Luther King meghívása Magyarországra. A hivatalos meghívót dr. Haraszi Sándor, valamint idősebb dr. Mészáros Kálmán és felesége adta át Atlantában, King tiszteletes irodájában

református gyülekezetekben, valamint Budapesten a Baptista Teológiai Akadémián. Az említett helyszíneken annak idején magam is részt vettem, és fiatal teológusként személyesen is találkozhattam vele. Így életem meghatározó emlékei között tarthatom számon a mártír lelkipásztor és családja élettörténetét. SDG.

„Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdették nektek. Figyeljete életük végére, és kövessétek hitüket.” (Zsid 13,7) Ezt az igét idéztem Martin Luther King Jr. szobrának leleplezése alkalmával Debrecenben a Magyarországi Baptista Egyház élén végzett 12 éves országos elnöki szolgálatom befejezésekor 2012-ben